

(i) Printed Pages : 4 Roll No.

(ii) Questions : 5 Sub. Code :

1	0	6	5	2
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	2
---	---	---	---

NEP U.G. Common-Value Added Course 2nd Semester
(2056)

SOCIOLOGY (In all Mediums)

Paper : Human Rights And Value Education

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 35

Note :- (1) Attempt **three** questions in all including Question No. 1 which is compulsory and selecting **one** essay type question from each unit.

(2) For private candidates, who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

1. Answer any **five** of the following in about **30-35** words each :

- (1) Need for Human Rights
- (2) Article 4 of Universal Declaration of Human Rights
- (3) Right to Life
- (4) Universal Declaration of Human Rights
- (5) Values
- (6) Fraternity
- (7) Equality
- (8) Why Value Education?

5×3=15

UNIT—I

2. Define human rights. Discuss their nature, scope, and significance in contemporary society. 10
3. Trace the historical evolution of human rights from the Magna Carta to the Universal Declaration of Human Rights (UDHR). 10

UNIT—II

4. Critically assess how value education fosters human rights awareness in institutions like family and education. 10
5. Define values. Explain their characteristics and functions in human life. 10

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) प्रश्न संख्या 1 (जो कि अनिवार्य है) सहित कुल तीन प्रश्नों के उत्तर दें और प्रत्येक यूनिट में से एक निबंध प्रकार का प्रश्न चुनें।

(2) निजी उम्मीदवारों के लिए, जिनका पहले आंतरिक मूल्यांकन नहीं किया गया है, सिद्धांत पेपर में उनके द्वारा प्राप्त अंकों को आंतरिक मूल्यांकन के स्थान पर पेपर के अधिकतम अंकों तक आनुपातिक रूप से बढ़ाया जाएगा।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लगभग 30-35 शब्दों में दीजिए :
 - (1) मानवाधिकारों की आवश्यकता
 - (2) मानवाधिकारों की सार्वभौमिक घोषणा का अनुच्छेद 4
 - (3) जीवन का अधिकार
 - (4) मानवाधिकारों की सार्वभौमिक घोषणा

- (5) मूल्य
- (6) बंधुत्व
- (7) समानता
- (8) मूल्य शिक्षा क्यों आवश्यक है?

5×3=15

यूनिट-1

2. मानवाधिकारों को परिभाषित कीजिए। समकालीन समाज में उनकी प्रकृति, कार्यक्षेत्र और महत्व पर चर्चा कीजिए। 10
3. मैग्ना कार्टा से मानवाधिकारों की सार्वभौमिक घोषणा (UDHR) तक मानवाधिकारों के ऐतिहासिक विकास को बताएं। 10

यूनिट-II

4. परिवार और शिक्षा जैसे संस्थानों में मूल्य शिक्षा किस प्रकार मानवाधिकार जागरूकता को बढ़ावा देती है, इसका आलोचनात्मक मूल्यांकन कीजिए। 10
5. मूल्यों को परिभाषित कीजिए। मानव जीवन में उनकी विशेषताओं और कार्यों की व्याख्या कीजिए। 10

(पंजाबी अनुवाद)

- ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਲੇਖ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ।
- (2) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਿਊਰੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

- (1) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ
- (2) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 4

(3) ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ

(4) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਘੋਸ਼ਣਾ

(5) ਮੁੱਲ

(6) ਭਾਈਚਾਰਾ

(7) ਸਮਾਨਤਾ

(8) ਮੁੱਲ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ?

5×3=15

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
3. ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਘੋਸ਼ਣਾ (UDHR) ਤੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਓ। 10

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮੁੱਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। 10
5. ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10